

Innlandet fylkeskommune
post@innlandetfylke.no

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

03.05.21

Høringsuttalelse til planprogrammer for: Regional plan for samfunnssikkerhet Regional plan for klima, energi og miljø for Innlandet Regional plan for det inkluderende Innlandet

Jordvernalliansen i Innlandet, bestående av en rekke organisasjoner innen landbruk, miljø og fagbevegelse, arbeider for bevaring av dyrket mark og matjord, og mot en stadig forverring av norsk sjølforsyningsgrad og matsikkerhet.

Jordvernalliansen viser til utsendte høringsdokumenter for alle de tre planene, med frist 7. mai 2021.

Jordvernalliansen i Innlandet har følgende høringsinnspill:

Overordnet:

Nasjonal jordvernstrategi må være førende for Innlandet fylkeskommunes planarbeid. Jordvernstrategien ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2015. Stortinget strammet her inn det nasjonale jordvernmålet fra maksimal årlig omdisponering på 6000 dekar, til maksimalt 4000 dekar, og må altså gjøres gjeldende i alt regionalt og kommunalt planarbeid. Det er varslet en ny og oppdatert jordvernstrategi før sommeren, hvor det ventelig blir foreslått en ytterligere innstramming av jordvernmålet.

I Norge er kun 3 prosent av landarealet dyrket mark. Dermed er det nok av andre arealer å bygge på i Norge. Det tar om lag 1000 år å danne et ti centimeters lag med matjord gjennom naturlige geologiske prosesser. Matjord er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Den gode matjorda danner grunnlag for jordbruket som vi har i dag. Nydyrking på dårligere arealer vil ikke gi samme grunnlag for matproduksjon. Med en voksende befolkning i verden og økt behov for sjølforsyning må vi både ivareta den gode matjorda vi har, og i tillegg drive aktiv nydyrking.

Jordvernalliansen er tydelig på at i eventuelt dilemma mellom jordvern og ønsker om arealer til bolig- og næringsformål, så må Stortingets innstramming av jordvernpolitikken gjennom Nasjonal jordvernstrategi legges til grunn. Det kan i visse tilfeller aksepteres at matjord omdisponeres til viktige veg- og jernbaneutbygginger. I Innlandet tas store matjordarealer til utbygging av samferdsel. Dette borger for at Innlandet ikke kan ta av sine viktige og gode matjordressurser til nærings- og boligutbygging. Når samferdselsutbyggingene «har tatt sitt», vil det innenfor Innlandets naturlige andel ikke være igjen noe til bolig- og næringsutbygging på dyrket mark.

Jordvernalliansen viser videre til føringer fra Stortinget og regjeringen om å ta utgangspunkt i FN's bærekraftsmål. Regjeringen ga i brev til alle landets fylkeskommuner og kommuner 8. januar 2021 klar beskjed om å vektlegge jordvern i arbeidet med å nå FN's bærekraftsmål.

Et sterkt jordvern er blant annet nødvendig for å nå FN's bærekraftsmål om å utrydde fattigdom og sult, bærekraftige byer og samfunn, ansvarlig forbruk og produksjon, å stoppe klimaendringene og å ivareta liv på land.

I dette ligger en klar forpliktelse til å sørge for at vår befolkning er mest mulig sjølforsynt, og at en i størst mulig grad unngår import og å leve på andre lands arealer.

Norge har ut fra dette et etisk ansvar for å ta vare på sin matjord, som er en knapphetsressurs.

De tre planprogrammene:

Vi ser at *arealbruk og transport, by- og tettstedsutvikling* er tema i alle tre planene (planprogrammene). I omtalen av grensesnittet mellom de tre planene, ser vi at det er omtalt at jordvern hører inn under regional plan for samfunnssikkerhet. Vi vil imidlertid påpeke at jordvern også hører inn under *arealbruk- og arealbruksendringer i regional plan for klima, energi og miljø*, samt at det også bør nevnes knyttet til *arbeidsliv* i regional plan for det inkluderende Innlandet.

Regional plan for samfunnssikkerhet:

Underkapittel 3.2. om *Matproduksjon og selvforsyning* inneholder vesentlige og gode momenter om jordbruk og dyrket/dyrkbar mark. Jordvernalliansen vil likevel påpeke behov for noen bearbeidelser:

Selv om presset på matjordarealer kan variere fra region til region, vil vi advare mot formuleringer om at det er overskudd av arealer, gjengroing og dårlig vedlikehold i enkelte områder (jf 5. avsnitt). Dette med tanke på en potensiell feilaktig fortolkning av at det da er «greit» å omdisponere dyrket mark i områder med mindre press. Dyrket mark er en knapphetsressurs, og vi har behov for å bevare all dyrket mark i alle regioner.

I følgende setning bør jordvern gis en overordnet betydning – forslag til tilleggsformulering markert med understrekning her: *I arealplanlegging må utbyggingsbehov, transportsystemer, grønnstruktur, friluftsinnteresser, biologisk mangfold og kulturminnevern vurderes samlet, og jordvern må tillegges avgjørende vekt.*

Jordvernalliansen i Innlandet foreslår at det i den endelige planen for samfunnssikkerhet utarbeides konkrete tiltak og mål for jordvernet.

Regional plan for klima, energi og miljø:

I underkapitlet om *arealbruk og arealbruksendringer* omtales ulike sider ved samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Dette bl a for å redusere klimagassutslipp, ivareta naturmangfold og forebygge hendelser

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET

forårsaket av klimaendringer. Her omtales også at plassering av boliger, fritidsboliger og næringsbygg i kommuner har betydning for tettstedenes attraktivitet, og næringsutvikling. Jordvern omtales imidlertid ikke, og vi antar at det skyldes det ovenfornevnte grensesnittet mellom de tre planene.

Jordvernalliansen mener dette blir et kunstig skille. For Jordvernalliansen i Innlandet framstår det som åpenbart at jordvern også må inkluderes også i regional plan for klima, energi og miljø. Det er helt avgjørende med en helhetlig vurdering, slik at en unngår kolliderende hensyn, mål og tiltak.

Regional plan for det inkluderende Innlandet:

I underkapittel 4.2. om *arbeidsliv og arbeidsplassutvikling* omtales framtidsrettede arbeidsplasser innen bl a bioøkonomi og grønn industribygging. Jordvernalliansen i Innlandet vil påpeke jordvernets betydning her. For å kunne videreutvikle grønne næringer må en unngå å – bokstavelig talt – bygge ned selve grunnlaget for jordbruket, den verdifulle matjorda vår.

Samlet oppsummering:

Jordvernalliansen minner om at klimaendringene innebærer svære utfordringer for matproduksjonen og matsikkerheten, med fare for store sesongmessige svingninger og omfattende avlingstap. Når matsikkerheten er truet, er det viktig at vi er enda mer bevisste på å ikke tape noe av vår matjord, som nettopp er grunnlaget for matproduksjonen.

Som vi var inne på ovenfor, har Innlandet vesentlige kompetansemiljøer og store fortrinn innen landbruk og bioøkonomi, som gir fylket vårt store utviklingsmuligheter. Jordvernalliansen peker på at grunnlaget for dette ligger i matjord og dyrket mark. Derfor er det avgjørende å ta vare på dette grunnlaget, og ikke bokstavelig talt bygge ned.

Jordvernalliansen ønsker lykke til videre med planarbeidet, som vil bli et vesentlig grunnlag for politikk og utvikling av det nye Innlandet.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet,

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Opsal jr
Innlandet Bondelag

Odd Erik Kokkin
LO Innlandet

Lars Arne Mjørlund
Innlandet Bondelag

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET